

Képzőművészeti Szemle

A Képzőművészeti Társulat tavaszi tárlata, a **Műcsarnok** számos termék műtárggyal zsúfolásig megtömve, a tavaszi vásárral kapcsolatban nyílt meg, nyilván számítva a vidékiek és idegenek vásárlására is.

A Társulat által rendezett idei kiállítások közül ez a harmadik a leggyengébb. A konzervatívok termése, egy pár kép kivételével, a műtárgyak halmaza. Nem az öregek irányzatában van voltaképpen a hiba, mintahogy azt sokan gondolják. Nem szeretnénk, nem is akarunk, hogy Nádler, Karlovszky és a többi 70 év körül járó művész, a maguk korának, stílusának kifejezői, egy életen keresztül becsülettel és diadallal vallott művészi elvüket feladva, holnaptól kezdve a mai kornak szellemét kifejező stílusra térjenek át. Mi csak azért esünk kétségbe, mert tudjuk, hogy főképpen a fiatal, 40 éves „konzervatívok“, a koravének hordták össze ezt a sok plusquamperfectumot. Ezeknek az epigonoknak a dolgai azért nem hatnak ránk, mert az elmúlt század naturalista ideológiája kiélezetten él bennük. Ennek a művészi felfogásnak még mindig az a fontos, hogyan készült és nem az, hogy miért jött létre egy műalkotás? Szemükben a jól megfestett répa többet ér, mint az expresszívítást kifejező Madonna. Ez a művészi irány — nem mondjuk, hogy tudatosan — de még ma is a l'art pour l'art-ot dicsőíti; nem a lélek, hanem a szem élményéből jön létre; az érzéki, a letapintható, az anyag hűsége ábrázolása, a textura visszaadása — első és legfontosabb célja.

A fiatal *Mihalovits Miklós* tanulmányfeje olyan, mintha Munkácsy Krisztus Pilátus előtt c. képéhez készült vázlat lenne. De ezt nem dicsőreteképpen mondjuk, mert a halhatatlan mester óta sokat változott a világ és a művészi felfogás. Meztelen menyecske a cicával c. vászna nagy hatást fog elérni azok előtt, akik az ilyen tárgyú dolgokban gyönyörűséget találnak. Nekünk nem guszthusunk! *Sziüle Péter* minden képével mélyen szánt, nagy festői problémákat old meg; munkái átütő erejűek. A sok panoptikumbeli képmás között toronymagasan állnak különös, megkapó portréi. Ujságárusa aranytónusú, rembrandti világítású. *Kukán Géza* Pásztor Jánosról festett képmása kemény, de találó. *Vidovszky Béla* virágzó gyümölcsfás tájképén, melyen felhők helyett léggömböket festett, dekoratív törekvésű. *Burghardt Rezső* képeire nem sajnálta a festéket. *Benkhard Ágoston* vászna, a Matyó menyecske hétköznapija, finom impresszionizmus; formáit, vonalait színeiben oldja fel. *Karlovszky Bertalan*, a magyar portretisták doyenje, a lélek bányásza, Gerlóczy Tamás arcképén szinte túlszárnyalta önmagát. A jellemzésnek, festői eszközökkel, ez a legmagasabb foka. *Czencz János* gazdag és színes palettáját ragyogtatja képein. *Mérő István* erősen a gartenlaube stílust követi. *Komáromi Kacz Endre* szentimentális képein sok a hajnal és a holdvilág. *Áldor János* szalonparasztokat fest, pedig mi jól tudjuk, hogy a pántlika még nem jelent magyar stílust. *Kárpáthy Jenő* Nyári áradás c. képe 50 év előtt még elcsúszott volna egy kiállí-

táson. *Kövesdy Géza* portréi, mintha divatlapból kilépett és felnagyított alakok lennének. Kedves, idealizált arcok, bársony, selyem, tüll, pompa, ragyogás, mind rákerült festményeire, csak egy egészen jelentéktelen dolog, a lélek hiányzik ezekből az egy sablonra készült vásznakból. *Horváth Béla* a különös fény- és világítási hatásokat keresi. Jó képei közül is kiválik Budapest látképe; még erről a megszkottt témáról is van érdekes mondanivalója. Jól esik látnunk *Udvary Pál* Uzsonna után c. festményét, melyen a reflexek, a lombokon áttörő napsütéses foltocskák, az opalizáló színek az atmoszféra furcsa játékát érzékeltetik. *Bednár János* figurái borzalmasan élettelenek. *Jeges Ernő* Szentendrei sziklás tája, részletek nélkül egybenlátásra kényszerítő, hangulatos. *Hollós Mattioni Eszter* érzeteti, hogy a festék és a szín közötti különbséget ismeri. *Heintz Henrik* a kiállítás igazi s talán egyetlen novecentistája. A Festő és a város c. vásznán absztrahál, majdnem anyagtalan. Vonalai, gondolatait támogatva, mindenben kifejezik azt, amit a piktör akar. *Csóka István* színes foltokból álló olajfestménye a kiállítás szép képe. Sok expanzív erőt sejtet a művészen.

Siklódy Lőrinc a szenzibilitás kifejezője bronzain. *Esseő Erzsébet* kis szobrai újabb ígéretek. *Szódy Szilárd* bronzplakettjei látszatra egy vágásúak. Különösen jól sikerültek Wolff Károly és Sipőcz Jenő portréi. *Nemes György* páduai Szent Antala szenvedélyes mozgású. *Vastagh László* primásssobrai barokkosak.

A Nemzeti Szalon nagy attrakcióval lepte meg közönségét, amikor az élő japán reprezentatív művészeti kiállítást Budapestre meghívta. A keleti kiállítások közül Európában szinte lemérhetetlen hatása volt az idej perzsa kiállításnak Londonban, valamint ennek a most nálunk bemutatkozó japán kiállításnak, mely már Berlinben és Düsseldorfban is nagy tetszést aratott. Az anyag a modern Nippon ma élő művészete, melyen az Európában divatos reklámjapánok, mint Fujita és társai, nem szerepelnek.

A japán festészet tiszteli a tradíciót. A XIII. és XV. században alapított iskoláknak még ma is vannak követői, bár művészetükön kétségtelenül érezhető a nyugati befolyás, mintahogy rajtunk — a XVIII. században, vagy a nemrég letűnt impresszionizmusban — érezhető Kelet hatása. Európában a japán művészetet a Goncourt testvérek portálták erősen. Az ő idejükben divat, illetve valósággal divatbetegség volt a japán művészet kedvelése, amelyet ma már higgadtabban tudunk lemérni, megérteni és értékelni. A japán festészet grafikus és dekoratív jellegű. Árnyékolása, reliefje hiányos. Az összbenyomás helyett náluk a részlet a fontos. Az alakok festésénél nincs fény- és árnyékhatás, mintahogy ismeretlen a keleti művész előtt a lelki kifejezés is. Újabban az európai realizmus hatása érezhető s művészeik kezdik a perspektívát alkalmazni. Ugyancsak európai hatás alatt már foglalkoznak az anatómiával (a keleti művészet nem ismeri az aktót) és újabban az olajfestéssel is megbarátkoznak. Ecsettel festett, rajzolt képeik tárgya főleg táj, virág, madár, halak vagy más állat, melyet nagy szeretettel vetnek papírra és festenek selyemre. Régebbi tájképeik heroikusak vagy romantikusak. Most szelédében kezelik ezt a témát.

A sok furcsán hangzó névből csak keveset említünk, a sok jó közül a legjobbakat emeljük ki. Csupa élettelenség, pontos megfigyelés *Chofu*. Kevés és egyszerű eszközzel sokat mond *Gyoshu*. *Kanrairo* fantasztikus és groteszk kosztümös figuráival kelt hatást. *Seiho* ellentétes diagonálisokkal festett csendélete olyan technikai finomságokkal készült, amelyet európai piktúra sohasem próbált meg-

oldani. *Shunkyo* a vízfestés minden szépségével és bravurjával dolgozik. Raffinált technikával festett *Tsunetomi* egy női alakot, kinek ruháján még az öltés és a hímzés részleteit is visszaadja. Érdekes és megkapó egy paraván *Kokwatól*, melyen két fiatal férfi kártyajátékot játszik, nyakukban fekete ébenfa rózsafüzér, Jézus szívével és keresztjével.

A kiállítás, mely a bemutatandó anyagnak még csak első része, a távoli Kelet művészi kultúrájáról és egyéniségéről tanulságos képet nyújt.

A **Szépművészeti Múzeumban** végre nyílt egy kiállítás, mely körül nem volt vihar, mint ahogy lenni szokott a tárlatokon és egyéb bemutatkozásokon, ahol és amely után, a kenyér- és világnézetű harc, valamint a művészeti viták néha a szenvedélyességig fajulnak.

A magyar képzőművészet pantheonjának nevezhetnénk azt a négy termet, amelybe a magyar művészet nagyjainak portréit összegyűjtötték. A kiállítás érdekessége, — eltekintve a sok neves képmástól, — hogy a gyűjteményben a barokktól egész napjainkig minden művészi irány, a maga apró izgatató változásaival, lépésről-lépésre megfigyelhető. Egy-egy ambiente nyílik meg előttünk s aki tud és akar, az arcképeken keresztül, mint egy részen át, tekinthet a mult időkbé.

A legrégibb arckép *Kupeczky Jánosé*. A művész lengyel viseletben, kalppalgal fején, kék dolmányban, vörös nadrágban ül festőállványa előtt, ahol éppen keresztelő Szent János képén dolgozva, festi önmagát. *Mányoky Ádám*, II. Rákóczi Ferenc udvari festőjének önportréja egy készülő festményhez rajztanulmány. *Orient József* arcképét egy vázlatkönyv kitépelt lapján kapjuk. *Ferenczy István* márványba faragott képe ampiros ízü és bizony kemény. *Brocky Károly* égő vörös ingben örökítette meg magát, miniatürszerű kis olajképén. *Tikos Albert* önarcmásáról egy Jókai regénybeli idealizált fej tekint reánk. A jó magyarrá vált olasz származású *Marastoni Jakab* portréja fény- és árnyékellentétes. *Barabás Miklós* élete delén, porcellánfestésű precizitással, huszárosan kipödört bajusszal, prémes kabátban ábrázolja önmagát. *Markó Károly*, a tájképfestészet nagy mestere, önportréján is erdőt festett háttérnek. *August Pettenkofen* osztrák festő Borsos József művészbárátját odavetett könnyed vonásokkal festi le. *Huszár Adolf* Izsó Miklósról mintázott szobra monumentalitást fejez ki. *Munkácsy Mihály* szépfejű önportréjáról sugárzik nagysága, lánglelke. Barátjáról, Paál Lászlóról festett képe olyan, mintha Goya ecsetje alól került volna ki. Az összegyűjtött portrék legszebbjei közé tartozik *Székely Bertalan* kisméretű önarcképe, melyen a művész semleges sötét háttérbe helyezi zsenialitást kifejező, világosan tartott fejét. *Benczur Gyula* díszmagyaros főúrnak festi magát, mintha nem is festővel, hanem a Rákos mezejére induló nagyúrral állanánk szemben. *Ferenczy Károly*, nagy impresszionistánk olajképén éppen a tükörből festi magát. *Rippl Rónai József* fátyolos pasztelljén már fáradt, gyűrött arcú. A rajongó, naiv *Csontvári Kosztka Tivadar* expresszivitással festi önmagát.

A kiállítás anyaga a Szépművészeti Múzeum és több gyűjtő tulajdonából került bemutatásra.

Dr. Jajczay János